

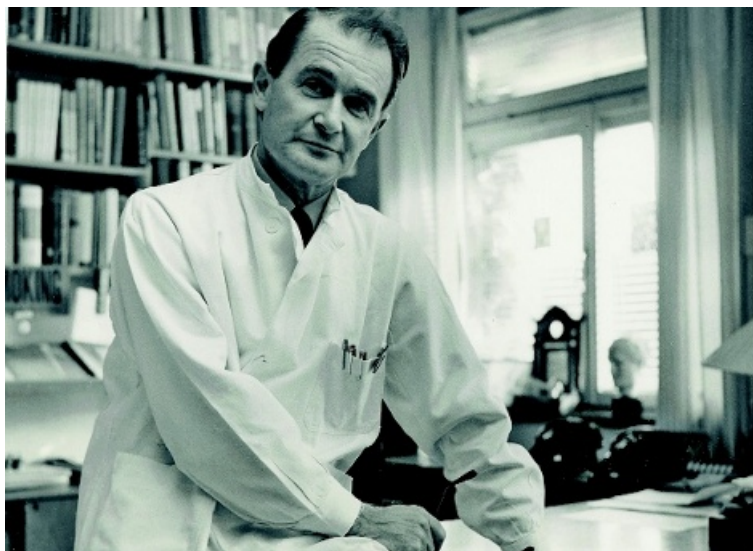
Isak Jundell och Rolf Luft Ett mentorskap som bidrog till en lysande karriär

Rolf Luft jordfästes den 31 maj 2007. Med kreativitet och framgång ägnade han en väsentlig del av sitt liv åt klinisk endokrinologisk forskning.

En stor skara av vänner, elever och kolleger från olika forskningsområden hade mött upp vid Rolf Lufts jordfästning i synagogan på Norra Begravningsplatsen. Flera av hans tidigare elever redogjorde där för Lufts betydelse för den medicinska forskningen i vårt land och internationellt. Självtänkte jag på bakgrunden till Lufts insatser. Han hade berättat för mig att Isak Jundell, professor i pediatrik vid Karolinska institutet 1911–1932, i hög grad bidragit till att väcka Lufts vetenskapliga nyfikenhet. Den av honom högt aktade Jundell hade blivit en idol och fadersgestalt för honom. Under sina uppväxtår och då han studerade medicin på Karolinska institutet hade Luft träffat Jundell regelbundet. Denne hade lyssnat på den unge Lufts tankar, drömmar och existentiella frågor och hade också besvarat många av dem med förståelse och intresse. Då Luft skulle hålla sitt första föredrag på Svenska Läkaresällskapet råkade Jundell helt oförmodat vara mötesordförande. Före förhandlingarna nämnde Luft till Jundell att han var så nervös att han knappt kunde stå på benen. Jundell svarade att det inte fanns någon som helst anledning för Luft att vara orolig. Helt säkert behärskade han det behandlade ämnet betydligt bättre än någon av åhörarna. Vid den efterföljande pausen gick Jundell fram till Luft och viskade: »Precis som jag förmodade. Du klarade dig utmärkt.«

Orsaken till att Rolf Luft kom att visa en stor tillgivenhet parad med respekt för pediatrikprofessorn Jundell har något av ett skimmer över sig.

Något år efter det att Luft börjat sin skolgång på en folkskola på Södermalm i Stockholm besöktes hans skola av den framstående socialpedatrikern Jundell. Denne var då i färd med att genomföra en undersökning av hur elevernas prestationsförmåga och hälsotillstånd förhöll sig till deras socioekonomiska hemmiljö. Under besöket berättade skolans föreståndare för Jundell att en av de bästa eleverna i småskolan var en pojke med namnet Rolf Luft, som tillhörde en nyss invandrad judisk familj, som levde under mycket knappa förhållanden. Föreståndaren, som kanske visste något om Jundells egen bakgrund, föreslog att denne skulle träffa skoleleven Luft. Den på detta sätt etablerade kontakten fick stor betydelse för Lufts framtid, till vilket Jundells egen historia torde ha bidragit. Jundells judiska familj hade invandrat till Sverige för att undgå pogromerna i det då ryska östra Polen. Fadern hade därefter etablerat sig som kuriosa- och antikhandlare i Växjö. Av egen bitter erfarenhet visste Jundell att hög barnadödlighet följer på dåliga socioekonomiska förhållanden. Självtänkte jag på den syskonskara med 18 barn, av vilka endast hälften uppnådde vuxen ålder.

Eftersom Jundells egen lysande karriär hade möjliggjorts genom stöd från Stockholms mosaiska församling, förstod han att han kunde hjälpa den unge skolpojken Luft, som imponerat på honom genom sin intellektuella vakenhet. Denne levde ju under samma förhållanden som han själv gjort vid samma ålder.

Då omedelbart tyckte uppstod mellan den ogifte och barnlöse Jundell och den unge skolpojken Luft föreslog Jundell att denne skulle besöka honom i hans hem. Han skulle få berätta om sina framtidsplaner, funderingar och eventuella önskemål. Eftersom det första mötet blev en stor upplevelse för Luft och också glädde Jundell, följdes detta möte av regelbundna pratstunder under Lufts hela skol- och studietid på Karolinska institutet.

Jundell följde Lufts karriär ända till sin död år 1947. Därefter besökte Luft varje år Jundells grav på dennes födelsedag. Ritva, Lufts änka, har berättat för mig att hon efter makens bortgång fullföljt denna tradition och framfört makens hälsningar till den av honom vördade idolen och förebilden.

Det sätt på vilket Luft beskyddades av Jundell och vänskapen mellan dem fick stor betydelse för Lufts framtid och hans vilja att åstadkomma det mesta möjliga inom det egna verksamhetsområdet. Alla behöver någon de kan se upp till – någon som kan vara ledstjärna. Luft har vittnat om hur mycket Jundell betydde för honom. Så gjorde också Lars Gyllensten, när han en gång nämnde att hans lärare i svenska, Hjalmar Alving, varit av stor betydelse för honom. Många andra har berättat liknande historier.

Redan etablerade forskare bör vara medvetna om att de genom att ge skolungdomar och universitetsstuderande råd och uppmuntran på ett jämställt plan kan spela en lika betydelsefull eller ännu större roll än som handledare till forskarstuderande. En på ömsesidigt förtroende byggd vänskap mellan en etablerad forskare och den som siktar på denna karriär betyder kanske mer för en kommande skapande forskare än att arbeta som assistent till sin handledare. Genom den vänskap och förståelse som växte fram mellan Isak Jundell och Rolf Luft överfördes den erfarnes forskningsentusiasm och nyfikenhet på den blivande kreativa forskaren.

Rolf Zetterström

Acta Paediatrica, Karolinska Universitetssjukhuset Solna

ROLF LUFT
(1914–2007),
vår tids mest
kände endokri-
nolog, såväl na-
tionellt som
internationellt.
1961 blev han
Sveriges förste
professor i en-
dokrinologi.
Bilden är tagen
1968.

Foto: Håkan Pettersson